Rapport fra tilsyn ved

# Lund statlig mottak 2006

Rapporten er utarbeidet i forhold til krav og retningslinjer gitt i Utlendingsdirektoratet (UDI) sine styringsdokumenter for mottaksdrift. Disse omfatter Driftsreglement med tilhørende Kravspesifikasjon, Pengereglement og de årlige føringsbrevene, samt de til enhver tid gjeldende rundskriv, rutinebeskrivelser og veiledere. Rapporten inngår som en del av UDIs årlige, tilsyn med de statlige mottakene.

Et tilsyn er en prosess som består av en helhetlig gjennomgang av mottaksdriften og kontroll av om kravene i styringsdokumentene blir fulgt.

Rapporten omfatter vurderinger av

- om aktiviteter utføres som beskrevet og uttalt
- om mottaket driver sin virksomhet innenfor de rammer som UDI har satt

Tilsynet foregår ved gjennomgang av dokumenter og annen innhentet informasjon, med eller uten tilsynsmyndighetens fysiske tilstedeværelse. Fysisk tilstedeværelse kan være i form av meldte tilsynsmøter, korttidsmeldte møter/besøk og/eller uanmeldte møter/besøk.

Formålet med tilsynsrapporten er å gi tilbakemelding til driftsoperatør og ansatte om UDIs vurderinger av driften, samt gi eventuelle pålegg med frister.

**Avvik** defineres som manglende oppfyllelse av UDIs krav.

**Merknad** er forhold som ikke kan defineres som avvik, men der UDI mener mottaket har et forbedringspotensial.

## 1. OVERSIKT OVER PROSESSEN

*Mottakets arbeid er vurdert ut fra følgende dokumentasjon:*

Driftoperatørs egenerklæring for 2006
Mottakets årsrapport 2005
Mottakets årsplan for 2006
Mottakets regnskap for 2005
Mottakets budsjett for 2006
Mottakets oppfølging av krav fra tilsynsrapport 2005
Diverse notater og vedlegg til årsrapporten
Svarbrev fra mottakets samarbeidsråd
Svarbrev fra kommunen
Brev fra Nygård barneskole angående PPT-tjenester
UDIs logg over ekstraordinære tiltak ved mottaket
UDIs ordinære veiledning og oppfølging av mottaksarbeidet gjennom året.

Det ble avholdt et meldt tilsynsmøte 23.05.06 med fysisk tilstedeværelse fra UDI, RKV. Befaring av felleslokaler og enkelte desentraliserte boenheter ble gjennomført. Følgende var til stede på møtet:

**Lund mottak**
Kjell Moen, mottaksleder
Unni K. Mydland, nestleder, økonomiansvarlig
Magne Leirflåt, vaktmester/miljøarbeider
Shamsa W. Njagi, hospitant fra Fredskorpset (Kenya)
Gro Helleland, informasjon, bosetting, barn/unge
Tone Skjærpe, helseansvarlig, beboerråd, barn/unge
Gunnar Andersen, vaktmester/miljøarbeider

**Driftsoperatør, Stiftelsen SANA as**
Andreas Kolaas, daglig leder

**UDI, RKV**
Atle Berge, regiondirektør
Inger Loneland, rådgiver

## 2. VURDERING AV MOTTAKETS ARBEID INNENFOR ÅRETS FØRINGSOMRÅDER

### 2.1 Barn og ungdom

**Tilsynet hadde fokus på mottakets arbeid for**

- å tilrettelegge for og bidra til at foreldre skal kunne ivareta sitt omsorgsansvar i Norge, herunder
  - mottakets samarbeid med skolen for at skolen skal tilrettelegge for at foreldre skal kunne ivareta sin foreldrefunksjon i møtet med skolen, og med mest mulig direkte kontakt mellom skole og foreldre
  - mottakets rutiner/melderutiner ved mistanke om at foreldrene ikke ivaretar sitt omsorgsansvar på en tilstrekkelig god måte og/eller av annen grunn er bekymret for barn eller ungdoms utvikling, trygghet eller sikkerhet
- å sikre at alle barn under skolepliktig alder får et tilrettelagt tilbud
- å sikre at ungdom over 12 år får tilrettelagt informasjon og at praktiske aktiviteter brukes som pedagogisk virkemiddel
- å gi ungdom påvirkningsmulighet på aktivitets- og informasjonstilbudet

Barnebasen drives i hovedsak av to kvinnelig beboere. Den er i drift hver dag, og kan ta i mot gruppen 0 – 4 år. Alle fire og femåringer har plass i lokale barnehager. Det er flere foreldre i beboerrådet, og sammen med de som driver barnehagen har de stor innflytelse på det tilbudet som mottaket gir barna.

Mottakets samarbeid med skolen er tett og godt, og både de mottaksansatte og skolens personale legger stor vekt på å gi foreldrene grundig informasjon om skolen og om hvordan samarbeid skole – hjem bør fungere. De ansatte opplever aktive foreldre som deltar på møter og samtaler med skolens ansatte etter norsk norm for hvordan et slikt samarbeid skal være. Mottaket gir leksehjelp for elever på barneskolen 2 ganger i uken.

PPT-tjenesten har fulgt opp barn som har hatt behov for deres hjelp. Lund kommune kjøper disse tjenestene fra PPT i Eigersund, som i sin handlingsplan for 05 – 06 har et satsingsområde om " å øke kompetansen internt og eksternt om opplæring av barn med flerspråklig bakgrunn". To medarbeidere ved kontoret har fått et særlig ansvar for å holde seg orientert og være oppdatert på området. Skolen bekrefter i et brev til mottaket at asylsøkerbarn blir behandlet på lik linje med andre barn.

Skriftlige rutiner for antatt eller faktisk omsorgssvikt foreligger, med melderutiner til rette instanser. UDIs erfaring er at rutinene er tilfredsstillende, og at de følges opp.

Barn og unge har tilbud om varierte aktiviteter, blant annet sportslige og kulturelle (musikk- og kunstskole). Informasjonsarbeidet ovenfor ungdom er tilfredsstillende.

Lund mottak driver et godt, engasjert og tilfredsstillende arbeid for barn og unge.

Ingen avvik

## 2.2 Informasjonsarbeid

**Tilsynet hadde fokus på mottakets arbeid for**

- å utvikle metoder for kvalitetssikring og evaluering av informasjonsprogrammet (jf. *Rammeplan for informasjon til beboere i statlig mottak*)
- å tilpasse informasjonsprogrammet og tilrettelegge aktiviteter til de ulike grupper og individer som til enhver tid oppholder seg på mottaket
- å synliggjøre omfang og bruk av tolk og eventuelle tospråklige assistenter i informasjonsprogrammet, samt synliggjøre omfang av og innhold i den opplæring og veiledning som eventuelle tospråklige assistenter får

Informasjonsprogrammet er to timer pr uke pr språkgruppe, for tiden er det fire grupper. Faste tider for gruppene er viktig (og "fast humor"). Informasjonsansvarlig synes at det nye programmet inneholder bedre håndterbare verktøy enn tidligere, og viser blant annet til dvd-ene, men anser det for urealistisk med flere timer pr uke.

Beboerrådet er aktive i evalueringen av programmet, og tilbakemeldingene er stort sett gode. Mottaket prøver å ta hensyn til endringsforslag og ønsker fra deltakerne om flere aktiviteter som en del av programmet (turer). En av språkgruppene er mest enslige menn, og det kan være intense debatter på en del vanskelige områder. Informasjonsansvarlig opplever den som en spennende gruppe, til tider litt aggressiv når noen har fått negative vedtak.

Bruk av tolker/språkassistenter i programmet loggføres, og er dokumentert ved fremlegging av oversikt for januar 2006. Mottaket har rutiner for undertegning av taushetserklæring for språkassistenter. De arrangerer tolkekurs for denne gruppen, ledet av informasjonsansvarlig, som også er ansvarlig for utforming av kursinnholdet og veiledning av gruppen. Det bør dokumenters oppfølging og veiledning fra et tolkefaglig miljø i dette arbeidet. *Se merknad.*

Mottaket tilrettelegger programmet for ulike grupper av beboere. De har hatt/har problemer med en spesiell gruppe, riktignok ikke så stor, men vanskelig å håndtere. Det er kvinner som ikke får lov av mannen til å delta på det ordinære programmet, og som mottaket velger å gi noe informasjon ved hjemmebesøk. Egentlig burde de hatt trekk i basisbeløpet, noe som personalet

foreløpig ikke har gjennomført pga vansker med ektemaken. Målet er at disse kvinnene skal delta på ordinært program eller trekkes. *Se merknad*

Mottaket driver et godt og tilfredsstillende informasjonsprogram.

2 merknader

## 2.3 Psykisk helse

**Tilsynet hadde fokus på mottakets arbeid for å**

- gi et differensiert tilbud (for de som allerede er syke) innenfor dagens økonomiske ramme, herunder
  - mottakets fysiske boforhold
  - aktiviteter som forebyggende tiltak (for å bedre det psykososiale miljøet og dermed forebygge psykiske lidelser)
  - samarbeidet med sektormyndighetene (tverrfaglig, samkjørt oppfølging)
  - personalgruppas kompetanse og tilgang til ekstern veiledning

Lund mottak er 100 % desentralisert. UDIs befaring på deler av boenhetene og fellesarealer viste en godt vedlikeholdt byggingsmasse med tilfredsstillende standard, hvor det er mulig å tilby varierte boforhold tilpasset beboeres helsesituasjon.

Mottaket har utarbeidet en svært god tiltaksplan for forebygging av psykiske lidelser. Planen viser tydelig nødvendige sammenhenger mellom kartlegging av beboere ved ankomst, tilbud om forskjellige differensierte aktiviteter, beboerrådsarbeid og samarbeid med aktuelle sektormyndigheter. Mottaket synes at samarbeidet med sektormyndighetene innenfor helse fungerer godt, noe som bekreftes av UDIs kjennskap til flere enkeltsaker

Personalet har god fag- og realkompetanse i å håndtere beboere med psykiske problemer. Den eksterne veiledningen fungerer godt og er fullt ut tilfredsstillende i følge UDIs krav..

Mottaket bruker UDIs etiske retningslinjer (som de synes er gode og velformulerte).

Totalt sett driver mottaket et godt og tilfredsstillende forebyggende arbeid innenfor psykisk helse, og de satser mye på ”den gode samtale”. De rettleder enkeltbeboere som har behov for hjelp og samarbeider godt og tett både med 1. og 2.linjetjenesten.

Ingen avvik

## 3. VURDERING AV MOTTAKETS ARBEID INNENFOR ØVRIGE OMRÅDER

*Brannsikkerhet*
Egenerklæringen og årsrapporten samsvarer ikke angående krav om tilstrekkelige brannøvelser. Under tilsynsmøtet ble det klart at mottaket fyller brannvesenets krav, men at de ikke har hatt kvartalsvise øvelser. De er noe nervøse hvis brann skulle oppstå, men har gode varslingsrutiner og opplæring av beboerne, og kan vise til at ved ett branntilløp fungerte rutinene godt. Mottaket dekker UDIs krav til brannsikkerhet.

*Bosetting*
IMDi har et godt samarbeid med mottaket om bosettingssaker og rutinene fungerer som de skal.

*Økonomi*
Det må kunne leses av regnskap og budsjett hvilke ressurser som er brukt/avsatt til hvilke oppgaver. UDI stiller krav til bruk av eget skjema for å kunne gjøre slike vurderinger på enkeltmottak, og for å kunne sammenholde og aggregere informasjon om mottaksapparatet som helhet. Driftsoperatør bør synliggjøre veiledningen i UDIs skjema for budsjett/regnskap, selv om utgiftene føres på annen post. *Se merknad*

Utgifter til differensierte tiltak for beboere må synliggjøres i budsjett/regnskap. *Se merknad*

*Beboerrådet*
Brev fra beboerådet viser at de er engasjert i driften av beboerrettede aktiviteter.

*Retur*
Personalet har benyttet seg av Flyktninghjelpens veiledningstjeneste om retur (INCOR), og synes at de har hatt god nytte av det. Flere av beboerne har siste året søkt IOM om tilbakereise. Lund mottak driver et tilfredsstillende returarbeid i henhold til UDIs krav.

Ingen avvik
2 merknader

## 4. OVERSIKT OVER AVVIK, OPPFØLGING OG FRISTER

INGEN AVVIK

## 5. OVERSIKT OVER MERKNADER OG OPPFØLGING AV MERKNADENE

| Merknader: | Oppfølging: | Frist for utbedring |
|---|---|---|
| 3.2.1 Informasjonsprogrammet skal tilpasses de grupper og individer som til enhver tid befinner seg på mottaket | Finne tiltak for at kvinner som ikke tillates av sine ektemenn å følge programmet, deltar på obligatoriske deler av programmet eller trekkes i basisbeløp. | Skriftlig rapport til UDI, RKV innen 1.oktober 2006. |
| 2.1.3. Krav til budsjett<br>2.1.4 Krav til regnskap | Budsjettet skal gjenspeile de aktiviteter som planlegges gjennomført i forhold til mottakets årsplan. Differensierte tiltak og beboerrettet arbeid må synliggjøres bedre. | Regnskap 2006<br>Budsjett 2007 |
| 2.1.3 Krav til budsjett<br>2.1.4 Krav til regnskap | Synliggjøre utgifter til ekstern veiledning | Regnskap 2006<br>Budsjett 2007 |
| 2.4.1 Krav til opplæring av språkassistenter | Dokumentere oppfølging og veiledning fra et tolkefaglig miljø i dette arbeidet. | Innen 1.oktober 2006 |

## 6. AKTUELLE PROBLEMSTILLINGER

Oppfølging av krav og merknader i forrige årsrapport er tilfredsstillende, noe UDI rapporterte til driftsoperatør 09.11.05. Mottakets arbeid er godt dokumentert. Rapport og plan er brukt etter sin hensikt (jf merknad fra årsrapport 2005).

Det nye kravet om vandelsattest ved ansettelser ble diskutert (Ul § 41c), og vil bli fulgt ved alle nyansettelser. I forbindelse med praksisplasser og hospitering av studenter, vil driftsoperatør kre

ve vandelsattest. Personalet og driftsoperatør synes UDI burde gå ut med nærmere retningslinjer for iverksetting av den nye bestemmelsen.

*Saker tatt opp av mottaket*

- Sen tildeling av D-nummer fører til at beboere ikke får medisiner og andre utlegg dekket. Mottaket forskuttere beløpene, og trekker dem inn igjen ved basisutbetalingene. Det er både tidkrevende og kontroversielt. UDI informerte om at det er et sentralt problem, og at vi skal følge det opp.
- Personer som får opphold, og ikke utlendingspass. Få av disse klarer å få pass fra sitt hjemland, og vil følgelig være uten lovlig legitimasjon. Det er også problemer med de nye asylsøkerbevisene (uten signatur). UDI, RKV tar problemstillingen videre.
- Den lange behandlingstiden før noe skjer, både når det gjelder endelig beslutning for asylsaken, og ventetiden for personer og familier som har fått definitivt avslag. "Spesielt barna blir helt norske, uten noen minner, språk eller annen tilknytting til sitt opprinnelige hjemland. Usikkerheten med en ventetid på over 4 år, kan bryte ned den sterkeste." UDI, RKV følger opp problemstillingen.
- Strømprisene går i været. Det spås dobling av strømprisene, noe som for oss vil utgjøre ca kr. 450. 000 kr. – uten kompensasjon. En er redd for at strømutgiftene vil øke slik at forbruk må reduseres – er blitt diskutert i driftsoperatørforum, som vil komme med en henvendelse til UDI om saken.
- Mottaket opplever en betydelig økning i kravene til dokumentasjon, for eksempel doble underskrifter på alle basisutbetalingene. Det kompliserer driften mye, spesielt i ferieperioden. RKV understreker at dette er et krav fra riksrevisjonen som må følges.

## 7. SAMLET VURDERING

Lund mottak er et erfarent og godt drevet mottak. Personalet er stabilt med nødvendige formelle og erfaringsmessige kunnskaper. Selv om mottaksleder går av (pensjoneres) nå i høst, var det allerede klart på tilsynsmøtet at nestleder tar over lederoppgavene. De samarbeider godt med UDI.

Mottaket har utviklet en mer hensiktsmessig bruk av plan- og rapportskjemaene siste året, og dokumentasjonen ovenfor UDI er tilfredsstillende. Når det gjelder budsjett og regnskap må underpostene dokumenteres mer nøyaktig.

Innenfor årets føringsområder drives det et godt og tilfredsstillende arbeid både i forhold til barn/unge, når det gjelder informasjon til beboerne og for å ivareta beboernes psykiske helse. Arbeidet på det siste området er godt dokumentert ved egen plan for forebyggende arbeid angående psykisk helse.

Samarbeidet med eksterne instanser virker svært bra. Det synes som om mottaket er en godt integrert del i kommunen, både som arbeidsplass og ved at beboerne er blitt ivaretatt og beskyttet mot enkelte trakasseringer som skjedde for en tid tilbake. I samband med tilsynsmøtet fikk UDI, gjennom samtale med ordfører, rådmann og andre kommunalt tilsatte, inntrykk av at kommunen setter pris på å ha mottaket i bygda, noe også brev fra kommunen bekrefter.

Ingen avvik
4 merknader